

УДК 331.5:63"312"

JEL Classification: J21, J3, J43

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201907006>

В.А. ТКАЧУК, доктор економічних наук

Сучасний стан і тенденції розвитку аграрного ринку праці

Мета статті - дослідити та проаналізувати сучасний стан і тенденції розвитку аграрного ринку праці в Україні.

Методика дослідження. З метою диференційованого підходу до регулювання досліджуваного ринку праці проведено типологічне групування регіонів України за наступними показниками: рівень безробіття, рівень зайнятого населення, купівельна спроможність заробітної плати, частка регіону в загальному обсязі продукції сільського господарства. Для здійснення типологічного групування використано кластерний аналіз - метод багатомірної класифікації даних, який дозволив згрупувати регіони України за подібною структурою, яка визначається показниками ринку праці.

Результати дослідження. Розглянуто й проаналізовано сучасний стан і тенденції розвитку аграрного ринку праці в Україні, а також динаміку розвитку сільського ринку праці. Особливу увагу приділено проблемі економічної активності та зайнятості населення на селі, чисельності безробітних у сільській місцевості, рівню безробіття.

Елементи наукової новизни. Проведено аналіз тенденції розвитку аграрного ринку праці в Україні, за результатами кластеризації 24 регіонів України виокремлено п'ять типологічних кластерів та перевірено їх за різними показниками.

Практична значущість. Для врегулювання висвітлених проблем необхідне застосування заходів із субсидювання заробітної плати працівників, чії робочі місця виявилися під загрозою ліквідації, пільгове кредитування будівництва житла для фахівців, розвиток житлової іпотеки, збільшення витрат на профорієнтацію і професійне навчання безробітних, профілювання сільських безробітних. Табл.: 2. Рис.: 5. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: ринок праці; сільське господарство; аграрний сектор; безробіття; зайнятість; кластерний аналіз.

Ткачук Вадим Анатолійович - доктор економічних наук, професор кафедри економіки праці та соціального розвитку, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 11)

E-mail: vadtkachuk@hotmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9684-8625>

Постановка проблеми. Розвиток аграрного сектору економіки держави слугує запорукою формування її продовольчої безпеки. Сільське господарство виявляє істотний вплив не тільки на формування валового внутрішнього продукту, а й на розвиток інших важливих галузей економіки через виготовлення для цієї сфери засобів виробництва та споживання продукції аграрного сектору [5]. Вагомим чинником здійснення ефективної діяльності як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках виступає трудовий потенціал, який формує ринок праці у певному секторі економіки. Отже, на сучасному етапі економічного розвитку національної економіки проблеми зайнятості населення, збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці, особливо в аграрному секторі, набувають

виняткового значення. Як критерій формування ринку праці в різних секторах економіки, в тому числі у сільському господарстві, слід вказати рівень розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, з чого випливає, що ринок праці в сільському господарстві являє собою структурний елемент національного ринку праці. Економічна категорія «ринок праці» в аграрному секторі включає в себе сукупність заходів, які провадяться державою в напрямі створення ефективних робочих місць шляхом розвитку різних форм власності та типів господарства, створення малих, середніх і спільних підприємств, розвитку бізнесу та агробізнесу, підготовки й перепідготовки кадрів високої кваліфікації, розвитку сільської інфраструктури, що відповідає природно-кліматичному і територіальному різноманіттю країни [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою дослідження

© В.А. Ткачук, 2019

проблем сучасного розвитку ринку праці сільського господарства, його особливостей з позиції забезпечення зайнятості населення, мотивації, відтворення населення у сільській місцевості, розвитку трудового потенціалу під впливом соціально-економічних чинників слугують напрацювання таких науковців, як: Д.П. Богиня [1], О.М. Зборовська [2], О.Л. Попова [3], В. П. Рябоконець [5], П.Т. Саблук [6], В.В. Юрчишин [10], К.І. Якуба [11] та ін.

Більшість зазначених наукових досліджень спрямовано на подолання соціально-економічних проблем сільських територій, пошук напрямів скорочення рівня безробіття, регулювання нелегальної трудової міграції, дослідження та аналіз сучасних аграрних перетворень в Україні, їх інституціональні засади та механізми регулювання. Так, В.В. Юрчишин всебічно висвітлює науково-прикладні напрацювання стосовно аграрних перетворень, з акцентом на виробничо-експериментальну перевірку [10]. Роботи О.Л. Попової присвячені розвитку агросфери України в стратегічній площині та імплементації механізмів спільної аграрної політики ЄС [3]. Тим часом, постійні зміни інституціональних засад, демографічних показників, вплив зовнішньої політики держави та фактори глобалізаційної конкуренції, які безпосередньо здійснюють вплив на ринок праці агропромислового комплексу нашої держави, формують необхідність постійного вивчення змін та тенденцій розвитку

ринку праці сільського господарства з метою подолання соціально-економічних проблем та виокремлення найбільш пріоритетних напрямів у цій сфері.

Мета статті - дослідити та проаналізувати сучасний стан і тенденції розвитку аграрного ринку праці в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Сільське господарство являє собою стратегічно важливу галузь національної економіки, яка забезпечує Україні продовольчу незалежність і надає робочі місця сільському населенню. Аграрний сектор економіки забезпечує майже 50% фонду споживання населення та посідає провідні позиції в товарній структурі експорту. Незважаючи на такі позитивні тенденції, слід відзначити зниження індексів сільськогосподарської продукції у 2017 р. порівняно з показниками 2016 р. (рис. 1). Особливо це стосується сільськогосподарських підприємств, індекс сільськогосподарської продукції яких зменшився на 14,8%. Серед головних причин спад обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, як зазначається в аналітичній довідці «Сільське господарство: підсумки 2017 року», «стало отримання меншого обсягу врожаїв більшості сільськогосподарських культур внаслідок зниження врожайності на тлі несприятливих погодних умов у період їх вегетації, дозрівання та збирання та складна епізоотична ситуація у свинарстві, висока витратність виробництва у господарств населення» [7].

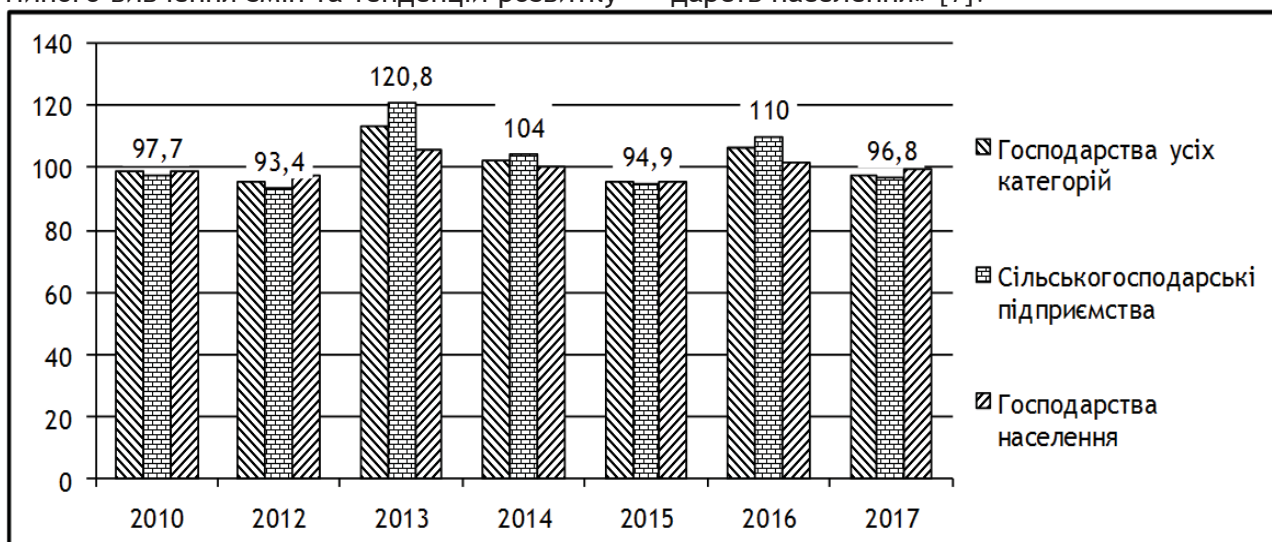

Рис. 1. Індеси сільськогосподарської продукції у 2010-2017 рр.

Джерело: [9].

Зниження обсягу виробництва в сільському господарстві, закриття промислового виробництва в районних центрах призвели

до проблеми зайнятості працездатного населення села. Багато працівників сільського господарства не мають відповідних знань,

практичних навичок і не готові для роботи в умовах ринку.

Ринок праці включає в себе всю систему відносин попиту і пропозиції робочої сили на всіх рівнях. Головні цілі його регулювання - максимальне зниження рівня безробіття, підтримання оптимальних співвідношень між попитом і пропозицією робочої сили. На зайнятість населення в сільській місцевості впливає ряд складних і неоднозначних факторів: загальна чисельність економічно активного населення, забезпеченість підприємств, що базуються в селах, землю, сировиною і матеріально-технічними ресурсами, підприємницька активність сільських жителів і ступінь розвитку підприємницького середовища, розвиненість виробничої і соціальної інфраструктури, потреба роботодавців у працівниках для заміщення вільних робочих місць та інші чинники [6].

На сьогодні ринок праці сільського господарства характеризується підвищеним

рівнем напруги, де можливості працевлаштування і вибір вакансій надто обмежені, а темпи зростання й тривалість безробіття значно вищі, ніж у містах, та перевищують соціально допустимий рівень. Як особливість сільського господарства слід вказати високу трудомісткість і низьку прибутковість галузей, що супроводжується відтоком ресурсів, у тому числі робочої сили, в інші сфери виробництва. Велика частина сільських домогосподарств неплатоспроможна, їх матеріально-технічна база руйнується, скорочуються масштаби господарської діяльності, зменшується число зайнятих у виробництві, зростає рівень безробіття [2]. Досліджуючи динаміку розвитку сільського ринку праці, слід зазначити зниження чисельності сільського населення в 2017 р. порівняно з 2014 р. на 993,5 тис. осіб, а також зниження чисельності працездатного населення на 7,7% (табл. 1).

1. Динаміка розвитку сільського ринку праці за 2014-2017 рр.

Показник	2014	2015	2016	2017	2017 р., %, до 2014 р. (± пп)
Чисельність сільського населення на кінець року, тис. осіб.	14164,9	13325,3	13244,7	13171,4	92,9
Чисельність працездатного населення, тис. осіб	8442,1	7911,9	7855,4	7792,1	92,3
Рівень економічної активності, %	29,8	29,7	29,8	30,0	+0,2
Чисельність зайнятих, тис. осіб	3091,4	2870,6	2866,5	2860,7	92,5
Кількість найманих працівників, тис. осіб	596,0	569,4	583,4	565,1	94,8
Кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб	112,6	102,9	90,9	92,1	81,8
Потреба роботодавців у працівниках для заміщення вільних робочих місць, тис. осіб	1,6	1,2	1,5	2,2	137,5
Працевлаштовано зареєстрованих безробітних у звітному періоді, тис. осіб	132,4	119,7	110,1	-	-
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	2556	3309	4195	6057	236,9
До середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників у цілому по економіці, %	71,2	74,8	75,6	81,1	+9,9
Індекс продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах	109,1	98,0	123,3	98,6	-10,5

Джерело: [9].

Рівень зайнятості сільського населення має відносно стабільну тенденцію до помірного зниження. За досліджуваний період помітно знизилася чисельність безробітних у сільській місцевості, зростання безробіття не спостерігається. Індекс продуктивності праці в сільсь-

когосподарських підприємствах у 2017 р. порівняно з 2014 р. знизився на 10,5%.

Як показує аналіз динаміки рівня середньомісячної номінальної заробітної плати в сільському, лісовому та рибному господарстві за 2010-2017 рр., упродовж аналізованого пе-

ріоду зазначений показник у сільському господарстві залишався нижче середнього рівня по економіці в цілому (рис. 2).

Так, у 2010 р. середньомісячна заробітна плата у сільському господарстві становила 1430 грн, тоді як середня по Україні - 2239 грн, у 2017 р. - 5761 грн, при середній заробітній

платі в країні 7104 грн. У відсотковому співвідношенні розрив між середньомісячною заробітною платою в сільському господарстві та середнім рівнем цього показника по Україні скоротився від 37 до 19%, що характеризує таку тенденцію як позитивну.

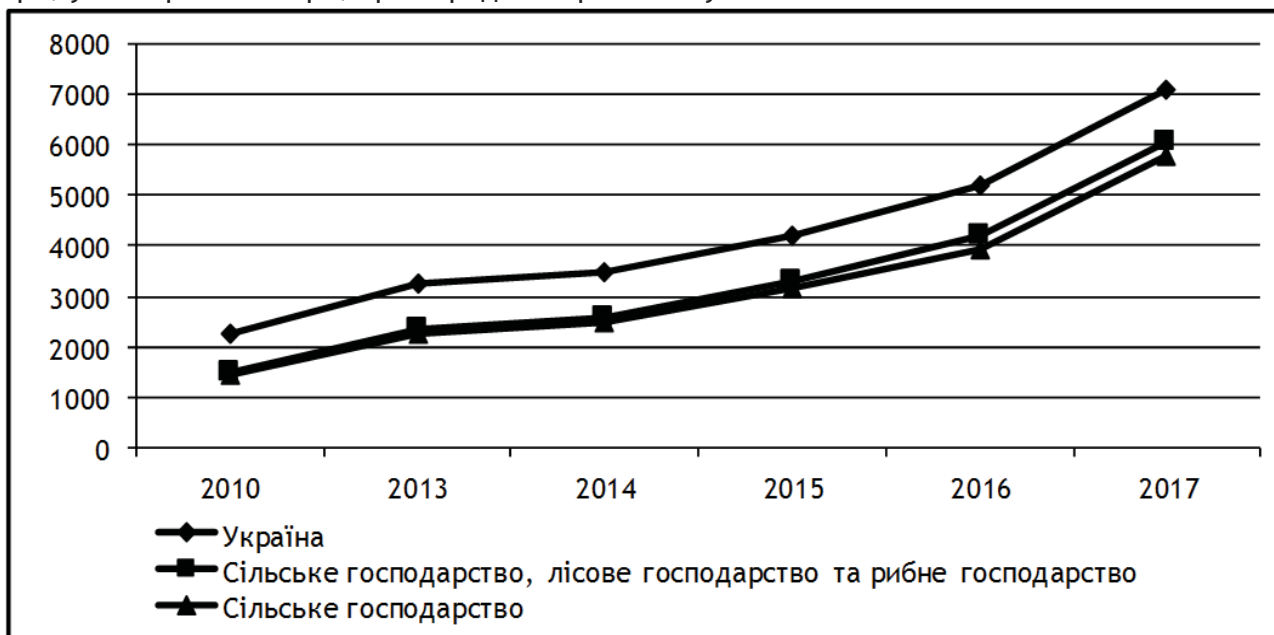

Рис. 2. Рівень середньомісячної номінальної заробітної плати в сільському, лісовому та рибному господарстві у 2010-2017 рр., грн

Джерело: [9].

Із аналізу тенденції розвитку аграрного ринку праці в Україні доцільно звернути увагу на регіональну диференціацію таких по-

казників, як рівень зайнятості та рівень безробіття в сільському, лісовому та рибному господарстві (рис. 3, 4).

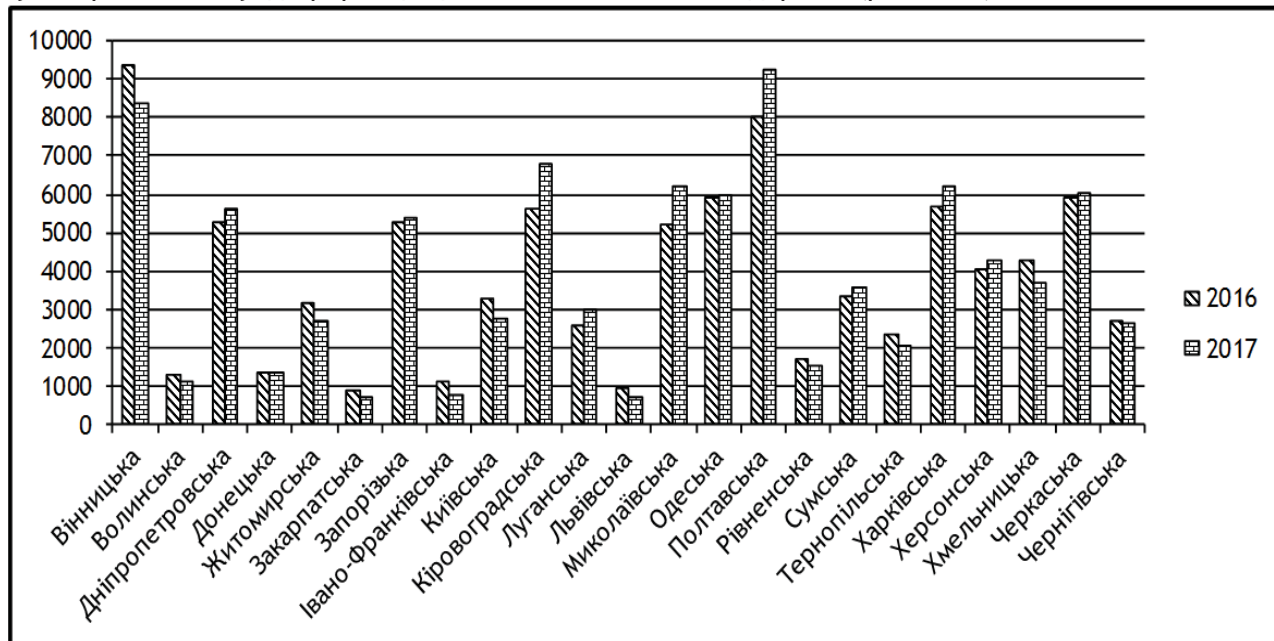

Рис. 3. Рівень безробіття в сільському, лісовому та рибному господарстві по регіонах України у 2016-2017 рр., тис. осіб

Джерело: [4].

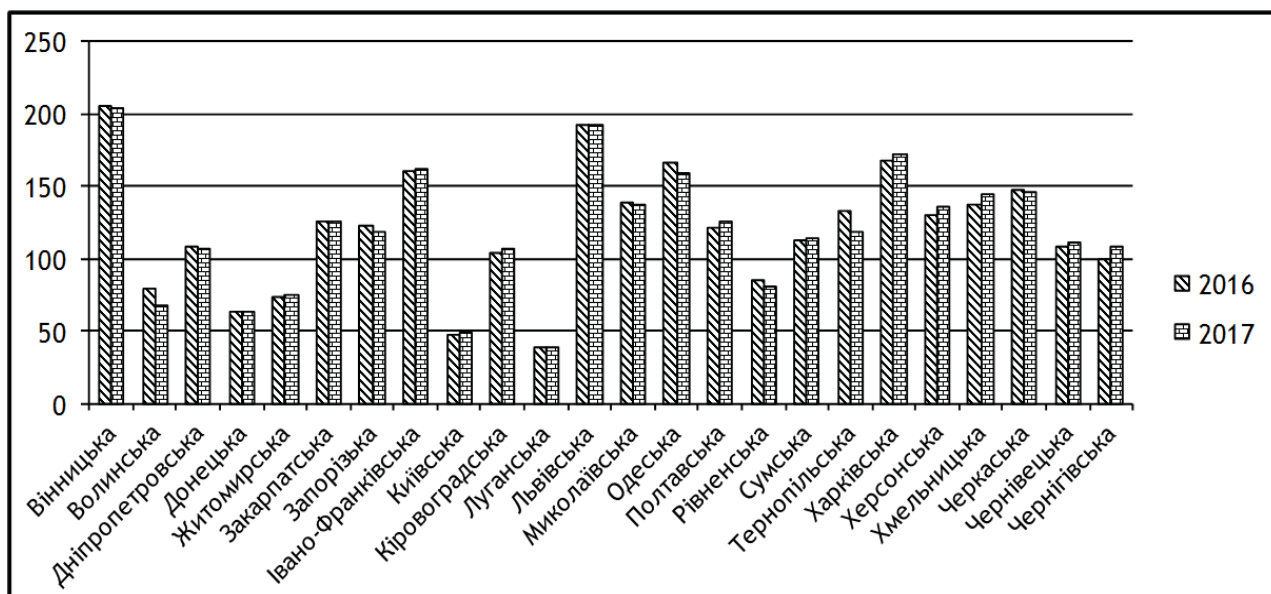

Рис. 4. Рівень зайнятості населення в сільському, лісовому та рибному господарстві по регіонах України у 2016-2017 рр., тис. осіб

Джерело: [4].

З метою диференційованого підходу до регулювання проведено типологічне групування регіонів України за наступними показниками: рівень безробіття, рівень зайнятого населення, купівельна спроможність заробітної плати, частка регіону в загальному обсязі продукції сільського господарства.

Для типологічного групування використано кластерний аналіз - метод багатомірної

класифікації даних, який дозволяє згрупувати об'єкти дослідження (в цьому випадку - регіони України) за подібною структурою, яка визначається показниками ринку праці.

За результатами кластеризації 24 регіонів України виокремлено п'ять типологічних кластерів (табл. 2).

2. Типологізація регіонів України за рівнем розвитку ринку праці

Кластер	Регіон
Кластер 1 (високий)	Дніпропетровський, Запорізький, Миколаївський, Одеський, Полтавський
Кластер 2 (вище середнього)	Вінницький, Кіровоградський, Харківський, Херсонський, Хмельницький, Черкаський
Кластер 3 (середній)	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська
Кластер 4 (нижче середнього)	Донецький, Київський
Кластер 5 (низький)	Волинський, Житомирський, Луганський, Рівненський, Сумський, Тернопільський, Чернівецький, Чернігівський

Джерело: Сформовано автором за даними [4].

Результати кластерного аналізу перевірено на адекватність за критерієм перевищення значень міжгрупової дисперсії над зна-

ченнями внутрішньогрупової дисперсії, а також за значенням показника p-level (рис. 5).

Variable	Analysis of Variance (Spreadsheet2)					
	Between SS	df	Within SS	df	F	signif. p
Кількість зайнятого населення	14,73897	4	8,26103	19	8,47475	0,000423
Рівень заробітної плати	20,67719	4	2,32281	19	42,28364	0,000000
Кількість зареєстрованих безробітних	18,11682	4	4,88318	19	17,62271	0,000003
Частка регіонів у загальному обсязі	11,38558	4	10,14420	19	4,65641	0,000653

Рис. 5. Результати кластеризації регіонів України за рівнем розвитку ринку праці (лістинг пакета Statistica)

Джерело: Сформовано автором за даними [4].

Розрахункові значення F-критерію більші від табличного значення цього критерію при відповідному рівні значущості та відповідних ступенях свободи. Значення рівня довіри (р-рівня) дозволяє дійти висновку, що знайдений у кластерах зв'язок між факторами визначається випадково особливою даної вибірки з вірогідністю 1%.

Висновки. В умовах реформування аграрної сфери одним із напрямів забезпечення ефективного функціонування господарюючих суб'єктів є збалансований ринок праці. Типологічне групування регіонів України за такими показниками, як рівень безробіття, рівень зайнятого населення, купівельна спроможність заробітної плати та частка регіону в загальному обсязі продукції сільського господарства дозволить диференціювати підійти до регулювання. Регіони, які потрапили до кластера 5, виділяються високим рівнем безробіття, низькою купівельною спроможністю на ринку праці та невеликою часткою регіону в загальному обсязі продукції сільського господарства. Для регулювання вищевказаних проблем необхідне застосування заходів із субсидіювання заробітної плати працівників, чії робочі міс-

ця виявилися під загрозою ліквідації, пільгове кредитування будівництва житла для фахівців, розвиток житлової іпотеки, збільшення витрат на профорієнтацію і професійне навчання безробітних, профілювання сільських безробітних.

Регіони, відносно стабільні й розвинуті на ринку праці на сільських територіях – це кластери 1, 2 і 3. Для таких серед необхідних заходів – створення сприятливих економічних умов для інвестиційної та інноваційної діяльності, диференціювання податкових пільг, субсидіювання відсоткової ставки, застосування пільгових кредитів для роботодавців, а також проведення активної державної політики у сфері розвитку соціальної та інженерної інфраструктури села.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можна стверджувати, що криза в галузях сільської економіки, поява на селі широкомасштабного безробіття в його різних нестандартних формах зумовлюють необхідність термінової розробки заходів із регулювання ринку праці на селі, формування відповідної йому інфраструктури, виробленні політики сприяння зайнятості сільського населення.

Список бібліографічних посилань

1. Богиня Д. П., Куликов Г. М. Концептуальні аспекти реформування оплати праці на етапі ринкової трансформації економіки. *Україна: аспекти праці*. 1995. № 1-2. С. 10-14.
2. Зборовська О. М. Фактори формування та розвитку трудового потенціалу агропромислових підприємств. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2013. № 1 (17). С.110-117.
3. Попова О. Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 роки: Стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України. *Економіка АПК*. 2013. № 12. С. 89-96.
4. Регіони України 2018. Статистичний збірник / за ред. І. Є. Вернера. Київ : Державна служба статистики України, 2018. Ч. 1. 315 с.
5. Рябоконт В. П. Проблеми формування соціально-економічних умов розвитку українського села. *Економіка АПК*. 2015. № 9. С. 68-74.
6. Саблук П.Т. Наукові агроекономічні дослідження в інтересах активізації росту АПВ і сільських територій. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 19-23.
7. Сільське господарство: підсумки 2017 року. Аналітична довідка Мінекономіки. URL : <https://www.ukrinform.ua/gubric-economy/2392506-torik-virobnictvo-agroprodukcii-vpalo-na-27-mert.html>.
8. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булавка О. Г. та ін. ; за ред. Ю. О. Лупенка та О. Г. Булавки. Київ : МНЦ «ІАЕ», 2013. 74 с.
9. Україна у цифрах 2017 / за ред. І. Є. Вернера. Київ : Державна служба статистики України, 2018. 241 с.
10. Юрчишин В. В. Сучасні аграрні перетворення в Україні : монографія. Київ : АН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ», 2013. 424 с.
11. Якуба К. І. Безробіття селян: економічний і соціальний аспект. *Економіка АПК*. 2010. № 6. С.107-112.

References

1. Bohynia, D.P. & Kulykov, H.M. (1995). Kontseptualni aspekty reformuvannya oplaty pratsi na etapi rynkovoї transformatsii ekonomiky [Conceptual aspects of wage reform at the stage of the market transformation of the economy]. *Ukraina: aspekty pratsi, 1-2, pp. 10-14* [In Ukrainian].
2. Zborovska, O.M. (2013). Faktory formuvannya ta rozvytku trudovoho potentsialu ahropromyslovykh pidpryemstv [Factors of formation and development of labour potential of agro-industrial enterprises]. *Naukovyi visnyk ChDIEU, 1 (17), pp. 110-117* [In Ukrainian].
3. Popova, O.L. (2013). Novi priorytety Spilnoi ahrranoi polityky Yes na 2014-2020 roky: Stratehichni oriientyry dlia rozvytku ahrosfery Ukrainy [New priorities of the EU Common Agricultural Policy for 2014-2020: Strategic benchmarks for the development of the agrosphere of Ukraine]. *Ekonomika APK, 12, pp. 89-96* [In Ukrainian].
4. Verner, I.Ye. (Ed.) (2018). Rehiony Ukrainy 2018: Statystychnyi zbirnyk [Regions of Ukraine 2018: Statistical collection]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [In Ukrainian].
5. Riabokon, V.P. (2015). Problemy formuvannya sotsialno-ekonomichnykh umov rozvytku ukrainskoho sela [Problems of formation of socio-economic conditions of Ukrainian rural development]. *Ekonomika APK, 9, pp. 68-74* [In Ukrainian].
6. Sabluk, P.T. (2017). Naukovi ahroekonomichni doslidzhennia v interesakh aktyvizatsii rostu APV i silskykh terytorii [Scientific agro-economic research in the interests of activating the growth of AIP and rural areas]. *Ekonomika APK, 5, pp. 19-23* [In Ukrainian].
7. Silske hospodarstvo: pidsumky 2017 roku. Analitychna dovidka Minekonomiky [Agriculture: the results of 2017. Analytical reference of the Ministry of Economy]. (2018). *Ukrinform*. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2392506-torik-virobnictvo-agroprodukcii-vpalo-na-27-mert.html> [In Ukrainian].

12. Kupets O., Vakhitov V., & Babenko S. Ukraine case study: jobs and demographic change. UEL : https://mtu.gov.ua/files/for_investors/Jobs%20And%20Demographic%20Change%20Ukraine%202013.pdf.

13. Lysiuk O. Employment of population as a basic index of economic development of country. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2015. Vol. 1. Pp. 126-130. URL : <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/22/24>.

14. Pavlikha N. & Khomiuk N. Economic security of development of rural territories in Ukraine. *International Journal of New Economics and Social Sciences*. 2018. Vol. 7(1). Pp. 119-130. URL : <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-d07337e0-8c7c-4935-adb0-8dc197faad3a>.

15. Senyk I. (Ed.). Economic activity of population in Ukraine 2017: statistical publication. State Statistic Service of Ukraine. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/08/EAN_2017_e.pdf.

8. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Bulavka, O.H., et al. (2013). *Stratehichni napriamy staloho rozvytku silskykh terytorii za period do 2020 roku [Strategic directions for sustainable development of rural areas for the period up to 2020]*. Yu.O. Lupenko & O.H. Bulavka (Eds.). Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].

9. Verner, I.Ye. (Ed.) (2018). *Ukraina u tsyfrakh 2017 [Ukraine in figures 2017]*. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [In Ukrainian].

10. Yurchyshyn, V.V. (2013). *Suchasni ahrarni peretvorennia v Ukraini: monohrafiia [Modern agrarian transformations in Ukraine: monograph]*. Kyiv: AN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prohozuv. NANU" [In Ukrainian].

11. Yakuba, K.I. (2010). Bezrobittia selian: ekonomichni i sotsialnyi aspekt [Unemployment of peasants: economic and social aspects]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 107-112 [In Ukrainian].

12. Kupets, O., Vakhitov, V., & Babenko, S. (2013). *Ukraine case study: jobs and demographic change*. Retrieved from: https://mtu.gov.ua/files/for_investors/Jobs%20And%20Demographic%20Change%20Ukraine%202013.pdf [In English].

13. Lysiuk, O. (2015). Employment of population as a basic index of economic development of country. *Baltic Journal of Economic Studies*, 1, pp. 126-130. Retrieved from: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/22/24> [In English].

14. Pavlikha, N. & Khomiuk, N. (2018). Economic security of development of rural territories in Ukraine. *International Journal of New Economics and Social Sciences*, 7 (1), pp. 119-130. Retrieved from: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-d07337e0-8c7c-4935-adb0-8dc197faad3a> [In English].

15. Senyk, I. (Ed.) (2018). Economic activity of population in Ukraine 2017: statistical publication. *State Statistic Service of Ukraine*. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/08/EAN_2017_e.pdf [In English].

Tkachuk V.A. Current state and development trends of the agrarian labour market

The purpose of the article is to study and analyse the current state and trends of the agrarian labour market in Ukraine.

Research methods. In order to differentiate the approach to regulation, a typological grouping of Ukrainian regions was conducted on the following indicators: unemployment rate, level of employed population, purchasing power of wages, share of a region in the total volume of agricultural production. To implement typological grouping, was used a method of multidimensional data classification, namely the cluster analysis, which allowed Ukrainian regions to be grouped together in a similar structure determined by indicators of the labour market.

Research results. The article analyses the current state and trends of the agrarian labour market in Ukraine. The dynamics of development of the rural labour market was analysed. Particular attention was paid to a problem of economic activity and employment of the rural population, number of unemployed in the countryside, and unemployment level.

Elements of scientific novelty. The analysis of tendencies of the agrarian labour market development in Ukraine was conducted, and according to the results of cauterization of 24 regions of Ukraine, five typological clusters were identified and verified according to different indicators.

Practical significance. In order to regulate the problems covered in the article, it is necessary to apply measures to receive wage subsidies for workers, whose jobs have been under threat of liquidation, preferential loans for housing construction for professionals, development of residential mortgages, increase of expenses for vocational guidance and professional training of unemployed, profiling rural unemployed. Tabl.: 2. Figs.: 5. Refs.: 15.

Keywords: labour market; agriculture; agrarian sector; unemployment; employment; cluster analysis.

Tkachuk Vadym Anatoliiovych – doctor of economic sciences, professor of the department of labour economics and social development, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (11, Heroiv Oborony st., Kyiv)
E-mail: vadtkachuk@hotmail.com
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9684-8625>

Ткачук В.А. Современное состояние и тенденции развития аграрного рынка труда

Цель статьи - исследовать и проанализировать современное состояние и тенденции развития аграрного рынка труда в Украине.

Методика исследования. С целью дифференцированного подхода к регулированию исследуемого рынка труда проведено типологическое группирование регионов Украины по следующим показателям: уровень безработицы, уровень занятого населения, покупательная способность заработной платы, доля региона в общем объеме продукции сельского хозяйства. Для осуществления типологического группирования использован кластерный анализ - метод многомерной классификации данных, который позволил сгруппировать регионы Украины по подобной структуре, которая определяется показателями рынка труда.

Результаты исследования. Рассмотрены и проанализированы современное состояние и тенденции развития аграрного рынка труда в Украине, а также динамика развития сельского рынка труда. Особое внимание уделено проблеме экономической активности и занятости населения на селе, численности безработных в сельской местности, уровню безработицы.

Элементы научной новизны. Проведен анализ тенденции развития аграрного рынка труда в Украине, по результатам кластеризации 24 регионов Украины выделены пять типологических кластеров и проверены по разным показателям.

Практическая значимость. Для урегулирования освещенных проблем необходимо применять меры по субсидированию заработной платы работников, чьи рабочие места оказались под угрозой ликвидации, льготное кредитование строительства жилья для специалистов, развитие жилищной ипотеки, увеличение расходов на профориентацию и профессиональное обучение безработных, профилирование сельских безработных. Табл.: 2. Илл.: 5. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: рынок труда; сельское хозяйство; аграрный сектор; безработица; занятость; кластерный анализ.

Ткачук Вадим Анатольевич - доктор экономических наук, профессор кафедры экономики труда и социального развития, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (г. Киев, ул. Героев Оборона, 11)

E-mail: vadtchuk@hotmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9684-8625>

Стаття надійшла до редакції 10.07.2019 р.

Фахове рецензування: 12.07.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Ткачук В. А. Сучасний стан і тенденції розвитку аграрного ринку праці. *Економіка АПК*. 2019. № 7. С. 6 – 13.

* * *

Новини АПК

Гендерний аспект відіграє значну роль у будь-якому економічному процесі, зокрема, й у розвитку АПК - Олена Ковальова

23 липня 2019 р., за участі заступника Міністра аграрної політики та продовольства України Олени Ковальової, відбувся Круглий стіл щодо обговорення оцінки гендерної складової у сільському господарстві та на сільських територіях в Україні.

Участь у заході також взяли заступник Міністра соціальної політики України з питань європейської інтеграції Олександр Чуркіна, урядовий уповноважений з питань гендерної політики Катерина Левченко, координатор програм розвитку ФАО в Україні Михайло Малков, міжнародні експерти.

«Третина населення України проживає в сільській місцевості, 53% з них - жінки. Розуміючи роль гендерної складової в будь-якому економічному процесі, зокрема, і в сільському господарстві, Мінагрополітики створює рівні умови доступу для всіх програм державної підтримки, інформації та організаційних заходів. Крім того, Міністерство бере участь в організації окремих заходів сільськогосподарського спрямування для жінок», - зазначила заступник Міністра.

За її словами, спеціалізовані заходи для жінок мають на меті донести інформацію та дати реальні інструменти, як вести те чи інше прибуткове сільгоспвиробництво, як просувати свою продукцію, як робити її рентабельною.

«Станом на сьогодні ми бачимо, що процент залучення жінок у сільськогосподарській діяльності не є оптимальним. Так, частка жінок, які очолюють сімейне фермерське господарство, становить лише 10%. Якщо ми говоримо про сільгоспооператив, то лише третина кооперативів, які отримали державну підтримку за нашими програмами, очолюється жінками. Тож перед нами стоїть ще багато завдань щодо сприяння діяльності жінок в АПК та заохоченні їх брати активну участь у сільськогосподарському підприємстві», - повідомила Олена Ковальова.

Під час заходу експерти ФАО презентували дослідження «Гендерна оцінка країни: Україна. Гендерні питання, сільське господарство та розвиток сільських територій в Україні». Крім того, учасники Круглого столу обговорили поточні заходи і проекти з підтримки жіночого підприємництва на сільських територіях, а також наступні кроки з провадження гендерної рівності у сільському господарстві.

Прес-служба Мінагрополітики